

Aan: gemeenteraad van

d.d. 3 augustus 2024

Olst Wijhe, Epe, Elburg, Hattem, Oldebroek, Nunspeet en Zwolle

c.c. College van B&W Heerde
raadsleden gemeente Heerde
De stentor

Betreft: **Plannen Defensie Kop van de Veluwe en regio Zwolle**

Geachte leden,

Op dit moment zoekt defensie meer ruimte in Nederland om te kunnen trainen. De plannen worden in kaart gebracht via het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)¹. Onderzoek naar locaties voor activiteiten van Defensie worden in een Plan milieueffectrapportage opgenomen (hierna PlanMER). In september 2024 zijn de voorlopige onderzoeksresultaten voor het PlanMER gereed en is het onderzoek nagenoeg afgerond. In het PlanMER worden diverse uitbreidingswensen genoemd die Defensie in onze gemeenten wenst te realiseren. Met deze brief willen wij u, wellicht ten overvloede, informeren over de mogelijke gevolgen van deze plannen voor uw gemeente. Ook verwijzen wij u graag naar de informatieavond van Defensie op 4 september 2024 in Wapenveld, waar deze plannen nader worden toegelicht door Defensie.

Wij zijn Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe i.o.

Naar aanleiding van de plannen van Defensie is de Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe (in oprichting) ontstaan. De Stichting bestaat momenteel uit bewoners uit de regio Heerde, Wapenveld en omgeving. Wij hebben goed contact met Burgemeester, Wethouder en fractievoorzitters van de gemeente Heerde. Wij zoeken contact met u om u te informeren over de uitbreidingsplannen van Defensie in onze gemeenten en de eventuele consequenties van de plannen voor uw gemeente en haar inwoners.

Wij willen benadrukken dat wij niet tegen Defensie zijn. Gezien de geopolitieke situatie begrijpen wij de wens van Defensie om uit te breiden. Echter, de omvang en de impact van de plannen in en op onze gemeenten en haar inwoners zijn zo groot dat er niet meer gesproken kan worden van een eerlijke verdeling (fair share) binnen Nederland. Wij willen Defensie laten weten dat de huidige plannen te ambitieus zijn voor het gebied binnen de Kop van de Veluwe.

Gewenste uitbreidingsplannen:

Artillerie schietterrein in 't Harde

- Defensie wenst het huidige artillerie schietterrein in 't Harde (hierna ASK) uit te breiden in oppervlakte. Dit willen ze doen aan de zuidzijde (enkele honderden hectares) en aan de oostzijde een strook van 500 meter van 5 km lengte.
- Op het ASK wenst men gebruik te maken van zwaardere mortieren (120 millimeter). Ook werd tijdens een informatiebijeenkomst in Ugchelen door Defensie aangegeven dat er weer vaker met scherp in plaats van met oefenmunitie geschoten zal worden. Defensie beroept zich op vergunde ruimte van 1994 en de zogeheten "Beleidsregel 2016" voor grote schietinrichtingen zoals het ASK. Ze geven aan een voorkeurswaarde van 55 dB(A) oplopend tot 65 dB(A) te willen hanteren. Ter informatie: de GGD adviseert² een maximaal geluidsniveau van 50 dB(A)³. Elke 3 dB is een verdubbeling in geluid. De huidige vergunning gegeven aan Defensie in 1994 met o.a. geluidsafspraken lijkt niet meer toereikend te zijn. De vraag is of de vigerende ASK-vergunning

¹ [Ruimte voor Defensie | Defensie.nl](https://www.defensie.nl/ruimte-voor-defensie)

² [Gezondheidseffecten van geluid | RIVM](https://www.rivm.nl/gezondheidseffecten-van-geluid)

³ De WHO adviseert een geluidsniveau van 45 dB(A) bij vliegverkeer en windmolens
<https://www.rivm.nl/sites/default/files/2020-12/WHO-richtlijnen%20voor%20geluid.pdf>

(1994) überhaupt nog verenigbaar met huidige inzichten, normen, milieueisen, mogelijkheden (simulaties) etc.

- De schietbaan van de mortieren zal flexibeler over het gebied komen te liggen
- Nu mag er slechts op 1 plek op het ASK worden geland met een helikopter. Doel is dat straks op het gehele gebied van het ASK met helikopters (waaronder chinooks) geland mag worden. Het ASK is daarnaast aangemerkt als mogelijke locatie voor helivliegveld(en). Navraag leert dat het dan gaat om oefenen met transport, maar ook om aanvalsoefeningen inclusief laagvliegen

Helikopter landingsplaats op/bij Wezepsche Heide:

Defensie is voornemens om op de Wezepsche Heide een helikopter landingsplaats te realiseren.

Een oefenterrein op de Wezepsche heide met de Wezeperberg als landingsplaats is vlakbij de bebouwde kom Wezep-Zuid. Aan- en uitvliegroutes naar de landingsplaats op de Wezepsche heide en op het ASK zullen naar verwachting door laagvliegende helikopters plaatsvinden. De laagvliegroute zal dan liggen over de gemeenten Heerde, Hattem, Oldebroek en Nunspeet.

De Wezepsche Heide is aangemerkt als Natura 2000 gebied, waterwingebied en stikstofgevoelig.

Zwolse Bos/Landgoed Petrea:

- Defensie wil 700 hectare (vergelijkbaar met 1400 voetbalvelden) van het Zwolse bos en Landgoed Petrea permanent afsluiten en hier een springterrein vestigen. Doel van een springterrein is om hier enorme bunkers, tanks en andere zaken op te blazen door middel van explosieven. Na het springen worden o.a. de bunkers opgeruimd en weer opgebouwd en hierna herhaalt zich het proces. Dit zal ruim 200 dagen per jaar plaatsvinden. In Nederland is in Reek (Noord Brabant) op dit moment het enige springterrein van 400 hectare als vergelijkingsmateriaal. Dit springterrein zou in de huidige omvang te klein zijn om met zware explosieven te oefenen, zoals het doel is in het nieuwe gebied. De activiteiten hebben een zeer grote impact vanwege geluid en trillingen naar de wijde (enkele kilometers) omgeving.
- Het Zwolse bos en Landgoed Petrea zijn aangemerkt als N2000 gebied en tevens als stikstofgevoelig.

Heerde – Hattem

- Over het grondgebied van de gemeente Heerde en Hattem wil Defensie een corridor aanleggen waar cargodrones zullen vliegen.

Defensie wenst een corridor tussen Deelen-‘ASK-West’-Marknesse.

Voorkeur heeft Defensie voor rechtstreekse vluchten over Veluwe, maar als ‘Milieu-alternatief’ kan het ook via IJsselvallei. Concreet door het luchtruim Apeldoorn, Epe, Olst-Wijhe, Heerde, Hattem, Oldebroek en Elburg. O.a. over/nabij Oene, Veessen, Vorchten, Marle, Wapenveld, om Hattem en Wezep heen, en dan via ’t Loo/Oldebroek/’t Harde naar de Woldberg en via ’t Loo/Oldebroek/’t Harde van en naar Marknesse.

Over types, aantallen vliegbewegingen, tijden e.d. is nog niets bekend. Wel is bekend dat de drones een gewicht hebben van 130 kg, een afmeting van 4 x 3 meter⁴ en een hefvermogen van 500 kilogram. Het is een nieuw vervoermiddel van Defensie dat nog in ontwikkeling is. Op welke hoogte deze drones zullen vliegen, welk geluid ze produceren, welk effect ze hebben op dieren of als ze onverhoopt neerstorten en bijvoorbeeld 500 kilogram aan munitie vervoeren, is nog geheel onduidelijk.

Luchthaven Lelystad:

Naast de genoemde plannen van Defensie bestaat er nog steeds een reële kans dat luchthaven Lelystad doorgaat. De laagvliegroutes over uw gemeenten en het stijgen van de vliegtuigen vanaf Zwolle, boven Hattem, Heerde en Epe zal leiden tot sterke geluidsoverlast. Tevens wordt in het onderzoek luchthaven Lelystad onderzocht als vliegveld voor straaljagers (de nieuwe F35). De kans is dan ook dat deze straaljagers de laagvliegroute zullen volgen en laag overkomen over uw gemeente. De F35 heeft een hoger geluidsniveau dan een normaal vliegtuig.

⁴ [Cargodrone | WerkenbijDefensie.nl](https://werkenbijdefensie.nl)

Gevolgen voor de inwoners van Zwolle / Hattem / Oldebroek/Heerde/Epe/Elburg/Nunspeet/Olst-Wijhe

Ondanks dat voor een deel van de gemeenten de afstand vrij groot lijkt tot aan de activiteiten, kunnen deze wel degelijk gevolgen hebben voor de inwoners van uw gemeente. Hieronder zullen wij de potentiële gevolgen schetsen.

Woningbouw:

- De Natura 2000 gebieden die Defensie wenst te gebruiken zijn aangemerkt als stikstofgevoelig en overbelast. Het springterrein is een grote bron van stikstof o.a. door het opblazen en herbouwen van o.a. bunkers en aan en afvoerend verkeer. Door de nu reeds overbelaste stikstof situatie verder te belasten ontstaat er een groter probleem voor woningbouw en andere activiteiten. Immers in overbelaste situaties moet de stikstofdepositie eerst naar een acceptabel niveau worden gebracht alvorens nieuwe activiteiten mogen plaatsvinden. Een grote puntbron met bijbehorende depositie op het gebied midden in een stikstofgevoelig gebied zorgt ervoor dat er wel heel veel activiteiten die bijdragen op dit gebied moeten verdwijnen alvorens er andere activiteiten mogen worden uitgevoerd.

Of woningbouw na realisatie van een springterrein nog mogelijk is in uw gemeente is zeer de vraag bij een overbelast stikstofgevoelig gebied.

- Door geluid en trillinghinder is er in grote delen van gemeenten straks niet meer te bouwen. Defensie maakt nu al bezwaar tegen uitbreidingsplannen. Als alle plannen van Defensie doorgaan komen de woningbouwplannen van alle betrokken gemeenten sterk onder druk te staan.

Economie:

- De Kop van de Veluwe is erg aantrekkelijk voor verblijfsrecreatie. Door in het gebied alle activiteiten te realiseren zal dit gebied niet meer aantrekkelijk zijn voor recreatie. Hierdoor zullen diverse campings hun deuren kunnen sluiten. Dit zal tot schade leiden aan de lokale economie voor zowel campingeigenaren maar ook alle detailhandel en toeleveringsbedrijven.
- De woningwaarde in de gemeenten zal sterk dalen door de ervaren hinder. Dit zal doorwerken in de WOZ waarde en dus inkomsten van de gemeenten

Recreatie:

- Zoals hier boven al aangegeven zullen een groot deel van de vakantiegangers weg blijven als gevolg van de hinder.
- O.a. het Zwolse Bos/Petrea wordt veelvuldig gebruikt als stedelijk uitloopgebied door uw inwoners. Afsluiten van het Zwolse Bos en Petrea leidt ertoe dat alle gebruikers in de overige nu al reeds overbelaste overige natuur zal recreëren. Bovendien staat dit haaks op het vastgestelde recreatiezoneringsplan van de Provincie Gelderland, waar juist in de gebieden in de Kop van de Veluwe medegebruik voor recreatie is beschreven om de druk van recreatie op de andere delen van de Veluwe te beperken.
- Fietsroutes / mountainbike routes / ruiterroutes en lange afstandspaden zullen verdwijnen uit het bos door de afsluiting.

Milieuaspecten en leefbaarheid

- De door Defensie gewenste activiteiten leiden tot ernstige geluidhinder. Als alle activiteiten en eventueel Lelystad gecumuleerd worden berekend zal dit leiden tot onaanvaardbare geluidhinder. Zoals al aangegeven geeft de GGD een norm van 50 dB(A). Hogere geluidsnormen zullen leiden tot ernstige gezondheidseffecten (bijvoorbeeld slaapverstoring en coronaire hartziekten).
- Explosieven en schieten met scherp zal leiden tot ernstige trillinghinder. Naar verwachting erger dan in de 90-er jaren heeft plaatsgevonden.

- Bij de explosieven komen chemische stoffen en mogelijk PFAS verbindingen vrij. Dit leidt tot een ernstige dreiging van bodem- en luchtverontreiniging. Dit heeft mogelijk ook consequenties voor het waterwingebied in Wezep.
- Negatieve effecten voor wild en (landbouw)huisdieren.

Natuur:

- Er vinden verstorende activiteiten plaats in een N2000 gebied. De gebieden staan bekend als broedgebieden voor diverse bedreigde vogelsoorten. Piekgeluiden door explosieven zal leiden tot een ernstige verstoring van deze broedgebieden (denk aan het verjagen van vogels door een gaskanon)
- Er bevinden zich in het gebied diverse bedreigde flora- en fauna. Door uitvoering te geven aan deze plannen zullen deze dreigen te verdwijnen.
- Er bevindt zich aansluitend aan het Zwolse Bos een ecoduct dat zorgt voor een ecologische verbindingszone. Afsluiting van het gebied zal hoogstwaarschijnlijk leiden tot het afsluiten van deze ecologische verbindingszone.

Extra informatiebijeenkomst

Defensie heeft aangegeven op 4 september aanstaande een extra informatiebijeenkomst te houden in Wapenveld. Hier kan een ieder de gewenste ontwikkelingen inzien en beoordelen wat de effecten zijn. Naar verwachting is er ook ruimte voor het stellen van vragen.

Oproep

Als stichting willen wij u oproepen om:

- Naar de informatiebijeenkomst te komen op 4 september aanstaande om de gevolgen voor uw gemeente inzichtelijk te krijgen;
- Eventueel uw college te verzoeken de gevolgen voor uw gemeente en haar inwoners inzichtelijk te maken. Daarnaast de inwoners van de gevolgen van de plannen en de informatieavond op de hoogte te stellen.
- Als gemeenten gezamenlijk op te trekken tegen deze plannen;
- Indien u de effecten voor het gebied en uw gemeente ook onaanvaardbaar vindt, binnen uw partij uw standpunt te delen en eventueel dit ook naar buiten kenbaar te maken;
- Eventueel de petitie tegen deze ontwikkelingen steunen op <https://petities.nl/petitions/geen-explosieventerrein-in-en-afsluiting-van-natuurgebied-het-zwolse-bos?locale=nl>

Heeft u vragen over deze brief, of wilt u ons hierover spreken, dan kunt u contact met ons opnemen via explosievrijheerde@gmail.com.

Meer informatie kunt u ook vinden op www.explosievrij.nl

Met vriendelijke groet namens Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe i.o.,

Margriet Koerts, Elise Heideveld, Petra Bögemann en Henkjan Schutte